ANY II *Sabadell 30 Desembre 1888* NÚM. 72

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no 's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de las Tres-Creus, n.° 9
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell . . . . . 2 rals al mes.
Fora . . . . . 8 » trimestre.
Un número sol. . . . . 1 »
Anuncis á preus convencionals.

CALENDARI CATALÁ

DE PARET

PERA L'ANY 1889

GRAN TAMANY

Preus: 7, 8, 9 y 10 rals segons la calitat del cartró

En las fullas d' aquest any, á mes de las poesías, misceláneas, etc., que s' hi insertavan los anys anteriors, s' hi han inclós los mes importants articles de la Constitució histórica de Catalunya, llibre en lo que s' hi pot llegir l' esperit eminentment práctich y democrátich de bona lley que informava tots los actes de nostres passats. A mes s' hi contenen conceptes polítichs catalanistas dels mes celebrats escriptors de nostra terra.

PUNT DE VENDA Á SABADELL

En lo Taller de Imprempta y Enquadernacions de Joan Comas, Capmany, 18.

IGNOCENTS

Divendres passat n' era 'l dia: bon dia per grants y xichs que 's cambian mútuament los papers d' enganyats y enganyadors ab lo segur guarda espatllas de la ignocencia: com prólech d' un' altra época no menos riallera que aquesta, en ell verdaderament s' acostuma á fer á la descarada lo mateix exactament que tot l' any á la encoberta y bé pot dirse d' ell lo que solém dir de la Carnavalada: avuy nos treyém la careta.

D'ensá que'l mon es mon, campan arreu com duas sombras, com dos esperits, la *malicia* y *la bona fé* que acompanyan al home fentlo servir de camp d'operacions en la lluyta á que foren condempnats com lley de sa existencia y tant sols en aquest dia del any prenen forma visible ab tal diferencia de carácter, que com si fossen encarnats pel diable, aixís se presenta la *malicia* ab cara seria, com la *bona fé* ab testa ridícula de pallasso. Una vegada ab ulls de coneixement las hem vistas, ¡trista condició la nostra! nos subjectém al jou de son imperi y aixís plorém ab la primera com nos escapa'l riure ab la segona, no pas per gust moltas vegadas, donchs la major part d'ellas altre remey no'ns queda que entregarnos á la corrent convensuts de portar també al damunt los resultats d'aquella lluyta.

De que tot l'any com en aquesta diada hi ha patents manifestacions d'aixó mateix que avuy dihem ser ignocentadas ¿quí pot duptarho? Desde'l mestre d'escola que's troba penjat sens saber com en los faldons de la levita un ridícul ninot de paper, fins al industrial á qui li comunican la consabuda suspensió de pagos del mes gros dels seus deutors ¡quants y quants senten sas orellas xiuladas per aquell crit de *la llufa* que divendres passat nos feya riurer! Divendres passat y tots los dias: com si prestessim una adoració especial pera cada una d'aquellas dos sombras que deixém esmentadas, al hora que admirém l'engany de la malicia, *compadim* (si compassió's pot dir) *la candidés de la bona fé* y per aixó en termes vulgars al pillet se'l considera sempre ab *bona sombra* y's diu del víctima, que l'acompanya la desgracia, la *mala sombra*. Fugím de lo vulgar y cambiém los termes; allavoras ab freqüencia s'admira al home de *talent* y's plany al *bon home*.

Com es de suposar, no es possible que pera la representació d'aquesta comedia actuhin únicament los que podríam anomenar prototipos ó carácters en la mateixa y per aquesta rahó veyém sempre un estol de comparsas que inconscienment adaptan lo paper dels primers y dels segons al mateix temps, barreja extranya que pera'ls espectadors constituheix un dualisme indescifrable y per lo tant no criticat.

A tot hora y en tot lloch, fácil nos fora trobar verdaders exemples d'aquesta farsa, mes may ni ahont de mes relleu, podríam acudir com en lo camp de la política espanyola: dihem may, perque no pot haberhi hagut en temps passat poble d'ignocents com lo nostre; de mes

relleu, perque no hi ha pahís civilisat ahont la barra estiga mes desarrollada com en la conciencia dels nostres polítichs.

¿Quí no ha passat revista dels ministeris lliberals haguts en la present temporada Sagastina? y per lo tant ¿quí no ha girat los ulls envers lo ramat d'ovellas que forman la nació espanyola?

Nosaltres mes que ningú hem tingut ocasió de recullirne bona experiencia: ab motiu de la Exposició Universal, á tots los hem convidat, ab la major bona fé los hem ensenyat nostras pocas riquesas y nostras moltas miserias y cap á la fí no hem sigut mes que objecte de grants ignocentadas. Nostre poble mateix fent collas com los xicots pels carrers en la diada del divendres, ha contribuhit á portarlas á cap: l'un hi ha portat la col, l'altre'l cordill, lo de mes enllá l'agulla, y en Pí y Margall, en Sagasta, en Cánovas, en Castelar, Romero Robledo, etc., etc., han trobat la *llufa* feta y l'han posada, ¿á quí? á la pobra vella; ¡si's descuydan no li troban casi un parrach de quatre barras ahont penjarla! No ha faltat per cert la colla que aplaudissin y cridessin; precís es confesar que'n trobaríam bona cosa dins de nostra mateixa casa (per ells farán), peró per cercar los aixerits, no'ns cal mes que llegir revistas ab firmas de *talent* com Fernanflor, Valero de Fornos, Ortega Munilla, Perillan Buxó y altres: aquestos son los de *buena sombra*.

Lo cert es, que aquestos mateixos pera'ls que tot l'any es bó pera posar en práctica la festa dels ignocents, acostuman en tal diada á posarse la careta, se vesteixen ab son tratjo y es l'únich dia que s'atreveixen á fer de bonatxons.

Aquí tenim lo *Diario de Barcelona*, que'n dia com aquest es capás de publicar al cap de la gacetilla (quin efectarro fan ara) un *suelto* describint l'atronadora xiulada á ne'n Cánovas per sas doctrinas arxiproteccionistas exposadas en tal ó qual cassino, reunió ó café cantant ab acompanyament de garrotadas y pataletas de *mea culpa* per haver dit que'l poble cambia'l vot per un grapat de centims; sols per donarse'l gust de que sos assiduos lectors de bon matí ab la corresponent xicra de xocolata al devant y fent l'ampolla d'aygua de fassistol al *Diario*, esclamin al acabar de llegirlo ab la mitja rialleta—¡tunantas!—*avuy som los Ignocents*. ¡Avuy! y pensar que ab la major bona fé segueixen ab lo mateix interés ab que comensarian aquest, los articles del senyor Mañer y Flaquer.

Inútil fora volguer citar en igual cas á tots los que combregan en los altres partits polítichs; á tots després de considerats los últims desgavells que han vingut exposantnos sos respectius gefes, no 'ns queda altre recurs que inscriurels dintre de la partida del dia que consigném; si aquesta publicació fos diaria y 'ns hagués ocorregut en tal dia volguer fer la brometa, recordant l' orígen de la festa hauríam anunciat com á desitj, *la Degollació dels Ignocents.*

J. F. Y C.

SECCIÓ POLÍTICA

Aquesta setmana no podém dar compte de res notable ocorregut en lo Madrit polítich.

Las Corts fan festa y 'ls diputats s' han esparramat per tots los cantons de Espanya á manjarse 'ls turrons los uns, y fer promesas y mes promesas los altres.

Nostres representants feya alguns dias que *travallavan* en be del pays y era just que las vacacions premiesin sos esforsos.

Al fi y al cap just es confesar que son los moments que Espanya respira satisfeta, aquells en que los pares de la Patria reposan de sos desinteressats serveys.

Es tan bonich lo pensar que á horas d' are no hi ha ningú que pugui fernos mal en los salons polítichs madrilenys.

Llástima que lo bo dura poch y no tardarán á obrirse las Corts espanyolas.

Lo mes de Janer, quant los gats 's barallin tornarán á barallarse los representants polítichs de Espanya.

Preparemnos donchs pera rebrer algun altre esgarrapada.

Ya diu be lo ditxo: en lo mon no hi pot haver ditxo complerta.

Lo célebre proteccionista (?) castellá senyor Gamazo, ha fet las paus ab lo gobern sagastí, deixant correr sens dupte aquells ideals de la Lliga Agraria á la qual pomposament pretenía diro.

¡Pobres agraris de Castella!

Lo senyor Gamazo 'ls ha donat gat per llebra.

Y ha obrat en aixó com á bon polítich madrileny.

Entre el deber y el amor, lo primero...

Es atrapar una cartera.

Los senyors Martos y Canalejas avants carn y ungla com se sol dir, estant á punt de tirarse 'ls trastos pel cap.

Densá que Canalejas ha tastat lo turró del poder sembla que no está per qüentos y ja no fa cas del seu mestre.

¡Qué amigos tienes Cristino!

Fes favors á certa gent que 't tirarán... per portas.

Conseqüencias de la inconseqüencia.

Martos ha portat á Canalejas de la república á la monarquía, de la monarquía al fusionisme, del fusionisme al gobern y are aquest *consequent* com lo seu mestre lo portará á vendrer.

No 's poden tenir bons deixeples.
Perque serveixen de castich al mestres massa aixerits.

Segons 's veu á Madrit continuan demostrant l' odi mes implacable contra 'ls conservadors.

Un dia posan un petardo en la casa que viu lo senyor Cánovas.

L' altre dia en la casa del senyor Silvela.

Que dirá 'l *Diario de Barcelona* d' aquets fets salvatjes, si no mes per xiular als citats politichs ja meresqueren los amotinats los noms de pillos y lladres.

∴

Las circunstancias cambian.

Temps enrera 's posavan petardos á las casas de nostres industrials.

Avuy l' exemple rebrot en mes *altas esferas* y reban los enemichs de la industria.

Ab la sola diferencia de que quant passava aquest escándol en Sabadell ningú prengué la pena d' ocuparsen.

Y aixó que va motivá la nostra decadencia.

Ara en cambi, no es fácil que repeteixi.

Y 's compren.

Per la malehida politica centralista, es preferible la vida y la tranquilitat de quatre politichs madrilenys que agarrotan nostra industria, que no pas los honrats catalans que no desmayavan pera enaltirla.

Lo *Diario de Barcelona* volgué celebrar 'l dia de Nadal d'una manera digna.

Publicant un suelto *regionalista*.

Es á dir: una *professió de fé*..... en la qual demostra que no *creu en res*, políticament parlant.

O siga: un joch de paraulas en que afirma que éll á un mateix temps *es y deixa de ser catalanista*.

En fi, alló de sempre.

Res de trovar ben fet lo que fan los altres.

Aixó si, sense donar per sa part cap idea ni avansar cap procediment.

Dihém mal.

Lo procediment seu pera ser *regionalista* (prou demostrat lo té já) es *conservar* l'ÁNIMA de aquella Catalunya lliure, próspera y gloriosa.....

Sometentse gustós al actual estat de cosas.....

Y lo que es mes sarcástich, acatant las doctrinas y sistema *uniformista* del mateix Cánovas, butxí dels furs de las Bascongadas.

¡Quin cinisme!

∴

Peró, lo verdaderament inexplicable es que 'l *Diario de Barcelona* torni á considerar com un *anacronisme* las nostres aspiracions.

Per la *única rahó* de que 's basan en drets que li foren *robats* á Catalunya *fa ja molt temps*.

Y, donchs, ¿qué, ja no es partidari com abans lo *Diario* del *Poder Temporal* del Sant Pare *tant temps há* reduhit á la nulitat?

¿Y respecte á la monarquía francesa, *tant temps há* rodant per la pols, qué, ha cambiat també d'opinions aquell *Diario* que sempre la defensava?

Fá falta mes llógica pera no ser inconseqüent.

Aceptat un principi, deuhen admetrers las conseqüencias en total.

O sinó, lo que havém dit sempre, s'obra ab *mala fé.*
Y aquesta no te perdó de Deu.

Ja haurán sabut los nostres llegidors que *El Noticiero Universal* de Barcelona publicá fa alguns dias un ridícul comunicat suscrit per algunas *señoritas* (?) demanant que 's creés un passeig pera la *crême* y la *hige life* al preu de *dos ralets* la entrada.

¡Una aristocracia de *dos ralets!*

L' objecte era pera separar al luxo de la gent menestrala.

Molt se 'ns ocorreria dir sobre aixó si no n' haguessin parlat ja tots los periódichs de la capital posant á las *cursis señoritas* en lo lloch que 's mereixen. A nosaltres sols se 'ns ocorre afegir que es impossible que siguin *catalanas.*

Y además fer constar que deuhen ser d' aquellas que aspiran al ideal de una societat, com las de Madrit ó París, en que la classe rumbosa no 's barreja ab la modesta... pero en la que las donas honradas no 's avergonyeixen de tractar y franquejarse fins ab las mateixas *donas de mon* mentres 's presentin ab un luxo prou enlluhernador pera que 'ls hi serveixi de recomanable passaport.

Aixó no fa per nosaltres, gracias á Deu.

Cada terra fa sa guerra.

LA VERGE DE RIPOLL

CÓPIA DEL CUADRO QUE OBRA EN LO VATICÁ, ORIGINAL DE N' ENRICH SERRA

Son ben pocas á aquestas horas las personas que estimant lo passat de Catalunya, que lenta pero justament aném revindicant, no conégan la colossal empresa de Restauració del Monastir de Ripoll, que ab zel y perseverancia d' apóstol conduheix á felis terme l' Ilustríssim senyor Bisbe de Vich, l' insigne senyor doctor don Joseph Morgades y Gili.

Ben pocas serán també, las que coneixent la resurrecció d' aquella ossamenta, la reconstrucció del niu de nostras glorias, no conégan, al menys per referencia, l' esperit que ha d' animarla, l' aucell que ha d' aniuharhi, la hermosa y sentida Verge, que destinada al seu altar major, pintá nostre germá de patria y germá de sentiments n' Enrich Serra.

Quan acabá 'l cuadro y S. S. Lleó XIII maná exposarlo en las salas del Vaticá, nos arribaren fins aquí 'ls aplausos y elogis que tributá unanimement á la obra la prempsa italiana. Quan lo Papa 'l feu passar á las *oficinas* de mosaichs y ab desprendiment digne de sa gerarquía, ordená reproduhirlo al artista lapidari, pera regalarlo á Ripoll, vingueren algunas fotografías y grabats de la obra, confirmant las primeras noticias. Mes, y fa ben pochs días, quan l' explendidesa de

una Real Primpsesa, de la infanta donya Isabel, obligava al autor ferne una cópia pera lluhirla en las próximas festas del Milenari, alimentarem l' esperansa de contemplarla avans de gayre; esperansa que avuy hem satisfet, extassiantnos y concentrant nostra atenció devant d' ella.

Si ahir ne parlavam per la impressió dels altres, per medis indirectes, per suposicions, no podríam pas callar avuy, que havem rebut l' impressió directe, conegut l' evidencia, tocat la realitat; puig desde 'l passat dissapte, la demunt citada cópia, está exposada al públich en la histórica capella de Sant Jordi, del Palau de nostra Audiencia.

Obligats á parlar, no duptém en senyalar lo cuadro de la Madona de Ripoll, com lo millor que fins avuy ha produhit lo pinzell de 'n Serra; pinzell que si ha guanyat fama en tots los mercats d' Europa y d' América per sos paisatjes, cuadros de géneros y miniaturas al oli, era d' esperar produhiría una obra séria, una obra mestre, lo día que digués: Aquesta la pinto per casa, aquesta la dedico á la meva pátria, cumplint ab los debers d' artista y bon patrici.

Sense aquesta coincidencia no hauría cumplert tan bé son comés. Ja podía ser pintor, estar rodejat dels trastos del seu taller davant lo modelo, ja podía rebrer las batents de llum del acreditat cel d' Italia, ja podía dormir en la ciutat dels Céssars, respirant las pochs sanas emanacions del Tiber, somniant las Verges d' Asís, que si no hagués tingut son cor entre las runas de Ripoll, si no l' hagués enmorenit lo sol de Catalunya, si no s' hagués adormit en las vessants del Pirineu, entre 'ls remors del Ter y lo Freser, somniant la Verge de Montserrat: en duas paraulas, sense l' amor y la anyoransa de la Patria, sense inspiració, no hauria trobat la mirada sobrenatural d' aquells ulls la expressió d' aquells rostres, l' ánima d' aquellas figuras, que atrahen per sa ingenuitat é imposan per sa representació. Condicions dificilíssimas d' agermanar, que descuydan massa sovint quants se dedican á la pintura relligiosa, en perjudici de las obras, essent aixís que asseguran l' éxit de las mateixas.

Coneguda la expressió de las figuras ó part moral de la obra que en aquest cas particular es mes que essencial, acabarém ab una dita de llur interpretació material.

La figura de la Verge está perfectament sentada en un seti de

marbre, senzill y clásich de líneas. Sa silueta que com los perfils de la cara y plegats de las robas agafan de plé 'ls bons modelos bisantins, se destaca sobre 'l respatller y un fondo d' or. Lo nen Jesús que reposa en la part esquerra de la falda de sa mare y está en actitut de benehir, es una nota ideal, ab cuatre copets realisats de bon género y 's guanya tot seguit la simpatía dels espectadors. Las posas y la agrupació resultan naturals y 'l conjunt correcte d' estil y de dibuix. Al peu del grahó del trono, hi ha descuydadas, pero artísticament escampadas algunas flors, que ab son perfum omplen la tela de poesía. Lo colorit es brillant en lo mantell de la Verge (blau de cel serè) y en las túnicas y toca, fí y reposat, sens dupte posat ab intenció de marcar mes la riquesa de las orlas, de donar mes relleu al modelat y fer ressortir la entonació enmorenida de las carns, com ho ha lograt.

Finalment, en l' ús del color, en Serra ha sapigut pastar y armonisar en sa paleta, los tons tranquils, casi glassats que tan bé esqueyan á las antiguas pinturas místicas; ab los tons calents de la pintura del sigle, lo delicat de lo antich, ab lo vigor de la escola moderna.

Ab lo dit sobra pera coneixer la importancia y superioritat del cuadro de la Verge de Ripoll, que fará devots y trobará sempre admiradors; per tant felicitém coralment á don Enrich Serra, al Iltre. Canonge M. Jaume Collell que tingué la felis inspiració d' aconsellar al Bisbe de Vich l' encarregués al jove pintor catalá y 'ns felicitém nosaltres, segurs de que la obra passará á la posteritat, no olvidantse 'l nom del autor, mentres no s' olvidi 'l de Ripoll, que no será, si á Deu plau, mentres quedin quatre pams de la terra que avuy es Catalunya.

DR. FRANCH.

Barcelona 24 Desembre 1888

(De *La Renaixensa*, de Barcelona.)

MISSA DEL GALL

¡Quina quietut! com mortalla
que tè 'l mon embolcallat,
la boyra humitosa y freda
va estenentse per l' espay.
Pel camí que dú á la vila,
arrupits y tremolant
solets poch á poch caminan
una nena de deu anys
y un nen xich que ploriqueja;
descalsos, sense ré al cap,
y ab la roba feta á trossos,
qu' ensenyan per tot la carn,
van á captá á la parroquia;
almoyna prou trobarán.
Lo nen la segueix ab pena
y estirantlo per la ma,
se n' entran dintre l' esglesia:
tot es sol y es fosch encar;

tant sols una llantia crema
darrera d'un vell reixat,
qu'ab ombra tremoladora
los murs d'enfront va ratllant;
al suau brandar de la llántia
la ombra va d'amunt d'avall;
encara en la sagristía
se sent lo drinch de las claus.
Agafats de mans ne surten,
aturdits y plens d'esglay,
al sentir que sas petjadas
ressonan per l'ample nau.
Assentadets sota 'l porxo,
boy acostats s'han quedat:
va arrivant la gent á collas,
tots entran xiuxiuhejant
abrigats y ab rostre alegre,
que van á Missa del gall.
Ells dos dins l'esglesia tornan,
que la missa ha comensat.
¡Ab quin goig quietet escolta,
lo nen quan sent bressolar!
s'admira que de dalt l'orga
ne surten d'aucells los cants;
cerca d'hont ve 'l tamborino,
senti 'ls ferrets ¡qué li plau!
lo fluviol y pandereta
lo tenen enamorat;
embadalit, escoltantho,
poch á poquet baixa 'l cap;
y al adormirse somnia
qu'al cel están bressolant
un nin ros, á qui amanyagan
angels y aucells cantant.

Ab lo brugit se desperta
de la gent que va adorar;
diu, al veure que s'acostan
prop lo nin qu'ell ha somniat;
—¡Lo besan! ¡li fan almoyna!
va nuet ¡tant fret que fa!
Vull veurel y vull besarlo.—
Se 'n puja al peu del altar,
s'agenolla, 'l Jesus besa,
fit á fit queda guaytant
y cau, al volguè aixecarse,
arraulit de fret y fam
tot dihent als que l'enrotllan:
—¡Mes bell encar l'he somniat!—
. . . . . .
Tothom parteix las besadas
entre 'l Jesus y l'infant;
qui al Jesuset feya almoyna
també almoyna á n'ells dos fa:
¡Deu me val, quina faldada!
¡quins butxacons, Deu me val!
Alegroys corrent se 'n tornan
cercant sa mare en sa llar.
Tothom la llanterna 'ls deixa,
qu'ha d'anar á l'arrabal.
Allunyantse dintre 'l cercle
que fa la llum ab sos raigs,
semblan, pujant per la costa
quan la boyra 'ls va tapant,
dos angels qu'al cel fan vía
per dir al Deu de bondat,
qu'encar del *Gloria in excelsis*
ressona en la terra 'l cant.

VÍCTOR BROSSA Y SANGERMAN.

Solemnitat artística á la memoria del malaguanyat actor D. Rafel Calvo

Ab una concurrencia que no era de esperar ab motiu del mal temps que feu en los dias del dissapte y diumenge passats, tingué lloch en nostre teatro Principal la funció artística dedicada á honrar la memoria del eminent actor D. Rafel Calvo.

Com anunciarem, la obra presentada fou *Lo sublime en lo vulgar*, del celebrat autor dramátich D. Joseph Echegaray, que obtingué un ajustat desempenyo distingintse en sos respectius papers tots los artistas que hi prengueren part.

Acabat'l drama se presentá en l'escenari una decoració alegórica figuranthi un artístich panteon simulant lo del ilustre artista, en qual lápida s'hi llegía: *A la memoria de Rafel Calvo*. Després de una sinfonía fúnebre executada per la orquesta *Fatxendas*, seguí la lectura de poesías alusivas al acte per los representants de las mes importants associacions d'aquesta

ciutat y per los artistas de la companyía que acullí'l públich ab un nutrit y prolongat aplauso. Las poesias que's llegiren son degudas á las plomas dels inspirats poetas senyora Vargas, D. Joseph Marco, D. N. García, don Manel Ribot y Serra, D. Modest Durán y Folguera, D. Anton de P. Capmany y D. Francisco de P. Huertas, aquesta última valenciana, y que publiquém á continuació.

La poesía castellana de nostre particular amich y compatrici D. Manel Ribot y Serra fou repartida impresa á los senyors concurrents que sortiren sumament agradats de la solemnitat celebrada á la memoria del may prou plorat artista.

A LA MEMORIA

DE LA GLORIA DE LA ESENA ESPAÑOLA

RAFAEL CALVO

Yo, que de ser valensiá
me ú presie y no ú tinc á mengua,
cantaré en la meua llengua
y en l'anima acongoixá,
al que fon y no ú es ya;
al que air donaba encara
proba ben patenta y clara
de renom y de saber,
y hui plora el mon sanser
com á la pérdua mes cara.

—

¡Calvo no existix! ¡La mort
s'el endú cuant mes valia!
¡Pobre temple de Talia,
convertit, per trista sort,
en nau, que buscant el port
lluyta y relluyta debaes
en las ones encrespaes
que l'asedien, l'invadixen
y casi m'el convertixen
en sirco de bufonaes!

—

Els actors desapareixen;
els millors drames se moren,
y els amants del art deploren
com les obres desmereixen.
¡Cuantes nulitats se creixen
en este sigle que corre!
Pasaren Maiquez, Latorre,
Luna, Parreño, Romea,

y el recort de sá grandea
s'aumenta sense qu'es borre.

—

Despues d'aquells c'han segut,
de tanta selebritat,
un atre mos ha deixat
tan aplaudit com volgut;
y pues á Calvo ham perdut
artiste de fé y de cor,
font d'incheni, pico d'or,
en el vers com en la prosa'
depositem, en sá fosa
la oférta del nostre plor,

FRANCISCO DE P. HUERTAS.

ARCHIVO HISTÓRICO SABADELL

NOVAS

Per lo que puga interessar als nostres productors, copiém á continuació una interessant correspondencia que hem llegit en un diari barceloní.

Veracruz, 10 de Noviembre.—En aquest pays ahont l'element catalá es molt limitat, son sens dupte poch coneguts los recursos industrials de Catalunya y no obstant hi ha molt bona disposició aquí pera rebre las nostras produccions, donántloshi marcada preferencia. Citaré un cas de fa pochs días. Un representant dels magatzemistas de roba C. Benito y Companyia, aná á Europa á fer compras. Visitá á Barcelona y va portar uns cassimirs catalans, desconeguts aquí, y per cert de molt bon género y gust esquisit. Dits cassimirs se vengueren desseguida ab estimació y la circunstancia de ser fabricats á Espanya fou un estímul més per aquestos compradors. Lo jefe de la casa 'm digué que 'ls francesos no podian donar la mateixa cualitat á menos preu y ja havia demanat altra factura á Barcelona.

Ara bé, donchs, molts altres articles hi ha qne 's troban en igual cas que 'ls cassimirs; los importadors de roba en aquest pays, francesos la major part, no coneixen lo mercat de Catalunya y es necessari que 'ls nostres fabricans envihin mostras dels seus productes, ó que vinguin agents que 'ls proposin, procurant al principi otorgar las majors ventatjas á fi de donarse á coneixer en lo mercat, y sense cap dupte hi haurá molts géneros catalans que competirán ab éxit ab los que avuy venen de Fransa, Inglaterra y Alemania.—P. PALAU.

En la capella de Sant Jordi de la Audiencia de Barcelona fa alguns días que está exposat al públich l'hermosissim quadro de la Verge de Ripoll, pintat per Enrich Serra y costejat per la Infanta donya Isabel, ab la objecte de que presidexi la inauguració de la gran Bassilica catalana fins que estiga llest lo riquissim mosaich de la mateixa imatje ofert per lo Sant Pare Lleó XIII.

En altre lloch de aquest mateix número comuniquém als nostres abonats alguns detalls del preciós quadro del celebrat pintor catalá (y catalanista per més senyas), reproduhint al efecte un ben escrit article degut á un distingit escriptor que 'l escriu modestament ab lo pseudónim de *Dr. Franck*.

Dilluns pasat morí á Barcelona la mare política de nostre estimat company en la prensa, don Pere Aldavert, redactor de *La Renaixensa*.

Li desitjém al apreciable amich y á sa desconsolada familia molta resignació per tan sensible desgracia.

La associació regionalista de Barcelona, *La Juventut Catalana*, tracta d'elevar duas exposicions al Ajuntament de dita ciutat en súplica de que s'derrogui tot lo que resta de la antiga fortalesa de la Ciutadela y 's coloqui en la galería gótica de la Casa Consistorial una lápida conmemorativa dels ensaigs de navegació submarina practicats en aquesta ciutat fa alguns anys per lo "Ictíneo Monturiol", y 's dongui'l nom de carrer de Monturiol á una de las novas vías de la reforma de Barcelona.

S' apoya la primera de ditas exposicions, en que á demés de constituhir los mencionats restos de la Ciutadela un recort dolorós pera Catalunya, tenen los pabellons subsistens péssimas condicions pera ser habilitats com museus, bibliotecas ó qualsevol altre clase d'establiments d' aquesta classe, per haver sigut construits exclusivament pera cuartels y per considerarse á la iglesia de la Ciutadela, per sa significació histórica, la menos apropósit pera arribar á ser may panteó de catalans ilustres.

Trobém molt rahonats y molt justos los desitjos de *La Juventut Catalana*.

La Junta directiva de la "Associació Catalanista d' Excursions Científicas„ de Barcelona, pera l' any 1889 ha quedat constituhida en la forma següent:

Don Francesch Ubach y Vinyeta, president; Cassimiro Faura, vicepresident; Alfred Caza, tresorer; Joan Llópis, Joseph Puig y Cadafalch, Heribert Barallat, Eduart Castellet, Jaume Oliver, Francisco Flos y Calcat, vocals; y Francisco A. Carreras y Candí y Cassimiro Brugues, secretaris.

La rifa de Nadal ha deixat molts desenganys, com era de pensar.

Aquesta vegada son pocas y molt migradas las sorts que han tocat á Catalunya.

Llástima que cada any s' olvidin los jugadors del xasco del any derrer. ¡Fora tant útil pera molta gent que 's suprimís un vici al que s' hi arriscan travallosos estalvis guanyats á copia de fatigas y afanys!

En fí... *rifas* y *toros*... son aficions NACIONALS.

De las quals sempre deuria *protestar* Catalunya.

En la *Veu de Montserrat* de Vich hi lleguim l' agradable noticia de que á primers d' any apareixerá en la capital del Principat una *Revista Catalana*, quinzenal y purament literaria, baix la direcció del notable escriptor mossen Jaume Collell.

L' esperém ab ansia.

Llegím en *El Correo de Andalucía*, de Málaga, del 13 del corrent:

"Ahir foren tiradas al mar unas setcentas facas y trescentas pistolas de las recullidas durant tres ó cuatre mesos, per la policía d' aquesta capital.„

¡Mosca!

Aixó pinta á un pays.

Y aquest volen que siga tot Espanya.

¡Protestém!

Diu *El Correo Español*, de Orán, que alguns fabricants de teixits de llana de Saba-

dell y Tarrassa recorren los comersos d' aquella important vila exhibint richs mostruaris de sa fabricació.

Ja veuhen los castellans com basquejan los nostres productors pera *explotarlos* á ells lo menos possible.

¡Nos fan tan bons tractes!

D' un periódich de Buenos-Aires:

"Se 'ns informa d' un nou donatiu d' importancia, 5000 pesos, fet per lo Sr. Castells.

Lo senyor Castells va saber, fa algun temps, que 'l Centre Catalá, associació formada en sa major part de travalladors, havent fet reformas en son local, havía acabat sos recursos. Doná llavors la suma expresada, ab la sola condició de que 'l Centre Catalá fundés un centre de beneficencia, destinat á aliviar la sort d' aquells de sos socis que caiguessin malalts, proporcionánloshi metjes, remeys y un subsidi diari.

Invitat lo disapte á concorrer al local del Centre Catalá, hi assistí, essent rebut en mitj d' entussiasta ovació per tots los socis, que li significaren son agrahiment.

Exemples com los que dona 'l senyor Castells, deuhen ser imitats per los que com ell disposan de bonas fortunas.„

Lo CATALANISTA sempre reproduhirá ab gust tan gratas noticias que honran als nostres compatricis ausents.

En lo desterro es ahont l' anyorament fa 'ls millors y mes entussiastas catalanistas.

L' Institut del Foment del Trevall Nacional, de Barcelona, está organisant una agrupació de productors catalans pera que vagin á la Exposició de París á *representar la nostra Regió.*

Ho celebrém de tot cor.

Perque es aquesta la única manera de fer be las cosas, sense subvencions (es cert), pero en cambi sense entrebanchs, ni destorbs.

La Espanya centralista y oficial per un cantó, y Catalunya per l' altre, anirán á París.

Á veure quina fará paper mes lluhít.

Aixó si, s' ha de dir tot: los *egoistas catalans* invitan als productors d' altres regions que ho desitjin, á formar part de la agrupació de la Regió Catalana.

¡Quina llissó!

Avuy se posará en escena en nostre Teatro Principal el drama en tres actes, original de don Ramon Lladró y Mallí, titulat: *El Reliquiari de plata.*

Lo Caixer del Banch de Tarrassa ha desaparegut de dita ciutat ab los fondos existents en caixa, qual cantitat 's calcula de mes de cent cincuanta mil pessetas.

Havem rebut lo quadern 33 corresponent al primer de Desembre de la Revista *La España regional*, qual sumari es com de costum escullidíssim.

Agrahím l'envío del *Informe* que'l *Gremi de Fabricants* de Sabadell ha remés á la *Comisaría Régia* de la Exposició Universal de Barcelona, sobre'ls resultats morals y económichs que aquesta ha produhit en favor de la industria panyera d'aquesta ciutat.

En la Escola Normal de Barcelona ha obtingut lo titul de Mestra ab la honrósíssima calificació de sobresalient, la senyoreta D.ª Mercé Sanmartí Casanovas, filla de nostre particular amich D. Lluis Sanmartí á qui felicitém de tot cor.

Lo dia de Nadal, los presos de nostras Presons del Partit, foren obsequiats ab un extraordinari dinar costejat per nostre digne alcalde D. Joan Casanovas y Sallarés á qui felicitém per aquesta tan senyalada obra de caritat.

ANUNCI OFICIAL

CAIXA DE ESTALVIS DE SABADELL

Han ingressat fins aquesta fetxa 3.738 pessetas procedentas de 310 imposicions, essent 8 lo número de nous imponents.

S' han tornat 2.775 pessetas 62 céntims á demanda de 12 interessats.

Sabadell 23 de Desembre de 1888.—Lo Director accidental, *Pau Gumbús*.

SECCIÓ DE ANUNCIS

SANTA MARIA DE RIPOLL

Nobilíssim origen y gloriosos records
d' aquest célebre Santuari hasta 'l milenari de sa primera dedicació

Resenya Histórica per JOSEPH M.ª PELLICER Y PAGÉS, *últim Delegat de la Real Academia de Bellas Arts de Sant Fernando en dit Monastir.*

Aquesta important obra, qual producte se destina pera cubrir los gastos de la restauració del histórich Monastir de Ripoll, forma un elegant volum de 400 planas en 4.rt y 's ven al preu de **tres pessetas** en la Administració de LO CATALANISTA.

ANTONI RAVENTÓS

SERRALLER

Especialitat en cadenas pera rodas de engranatge de totas midas

PREUS MODICHS

BARCELONA. — Olm, número 27. — BARCELONA

FABRICA LA MES ANTIGA

DE

TOTA CLASE D'EYNAS DE TALL Y DE AGRICULTOR

Cuynas económicas de tots tamanys y sistemas, baterías de ferro estanyat y de porcelana, pessas de ferro, fogons de tots tamanys y de diferents classes, etc., etc.

També s' adoban cuynas vellas y demés acessoris.

GRAN DIPÓSIT DE CARBÓ DE S. JOAN Y DE COK

DE

GRAUPERA GERMANS

PEDREGAR, NÚMS. 15 Y 18.—SABADELL

ANTIGA CASA TARRAL-LA

LLIBRE DE LA RENAIXENSA

Colecció de travalls literaris en prosa y en vers dels mes reputats escriptors catalans.

Forma un tomo de 424 planas esmeradament imprés que's ven á Barcelona á **4 pessetas** en las llibrerías de Verdaguer, Lopez, Puig, Durán y Bori y en la Administració de *La Renaixensa*, Xuclá, 13, baixos.

En Sabadell pot demanarse en lo Taller de Imprempta y Encuadernacions de Joan Comas, Capmany, 18.

TRES TARTANAS NOVAS

PERA VENDRER

Dirigirse al guarnicioner Joseph Cuadros, carrer de Sant Joan.

APRENENT Se 'n necesita un que desitji sé caixista y estiga al corrent de Gramática y lectura.

Informarán en la imprempta d' aqueix periódich.

ENCUADERNACIONS BARATÍSSIMAS

Se fan de totas classes y preus, Ilustracions y Obras de luxo, Novelas, etc., etc. Los llibres se entregan á las 48 horas de encarregats.

CAPMANY, 18.—SABADELL

VINICULTORS

SALVEU VOSTRES VINS AB L' US DE LA

CAROLINA N.º 1

l' únich producte vegetal que conserva y millora los VINS

De totas las preparacions semblants que se han inventat es la més segura y económica y la més antiga: sa fórmula está registrada en lo Ministeri de Foment ab Real Privilegi de Invenció y admesa en tots los Centros, Instituts y Academias Agrícolas, recomenada per tots los principals culliters no sols de Catalunya sinó de totas las comarcas vinícolas d' Espanya; no hi ha millor distintiu del bon gust é inteligencia de un entés enólech ó comerciant de vins que un pot de **CAROLINA N.º 1** en sa bodega.

LA CAROLINA n.º 2 regenera 'ls vins per agres que sian

LA CAROLINA n.º 3 colora 'ls vins y no 's troba en cap esperiment puig qu' es vegetal é inofensiu

Unich deposit: S. CAROL, Plassa Major, 32—Sabadell

S' COMPRAN

tota clase de retalls de paper, cartulina y cartró á 8 rals quintá.—'Ls gastos de recollirlo y portarlo van á cárrech del comprador.

Dirijirse á J. Comas Faura, Capmany, 18, teléfono 46. Sabadell.

CALENDARI PER L'ANY 1889

ARREGLAT AL SANTERAL Y MERIDIÁ DE CATALUNYA

PER

D. JOAQUÍM YAGÜE

conegut per ZARAGOSSÁ

Aquest acertat calendari que fa molts anys que 's be publican se ven en la imprempta de aquest periódich, Capmany, 18, al Preu de

18 CÉNTIMS

JOAN DAVIU (a) XIXINO

Especialistas éll y sa muller en operar, tallar y extraurer ULLS DE POLL y en la curació radical de UNYEROS, ha trasladat son domicili al carrer de Sant Domingo, n.º 8, al costat de la casa *Camila.*

Imprempta y Encuadernacions de Joan Comas, Capmany 18, Teléfono n.º 46.—SABADELL